

Rinze Ijbema - Zondag 42.

[1] ‘Houd de dief.’ Met het 8ste gebod zijn we gelukkig weer op veilig terrein. Het 7de gebod, over huwelijk en relaties en seks en daarmee omgaan, dat komt natuurlijk wel een beetje erg dichtbij. En straks krijg je het 9de gebod en dat gaat over liegen en bedriegen, maar ook over roddelen en leugentjes om bestwil en daar zit je ook niet rustig naar te luisteren. Maar het 8ste gebod is de pauzeknop: steel niet. Dat mogen zij zich aantrekken, zij, de anderen.

[2] Noem eens iemand. Wat dacht je van die bankiers, die met hun hebzucht en misleidende constructies gezorgd hebben voor de langst durende crisis sinds de 2de wereldoorlog. Die mogen ze oppakken, die mogen ze aanpakken, die mogen ze uitkleden. Stelletje dieven. Of wat dacht je van **[3]** Coen van Veenendaal, mede-oprichter van Alpe d’Huzes, die via een u-bocht toch geld ving voor het vrijwilligerswerk waarmee hij goede sier maakte. Gelukkig hebben we het 8ste gebod nog. Houd de dief, en we wijzen van ons af, naar buiten.

[4] Nu stellen we ons voor dat de Here Jezus bij ons is. Dat Hij hier in de kerk zou zitten en nu naar voren zou lopen. Hij kent de wet van zijn Vader natuurlijk als geen ander. Hij en de wet zijn uit hetzelfde goud gesneden. En daar staan wij met onze domme vingers naar anderen te wijzen bij het 8ste gebod. We kennen Hem goed genoeg om te weten dat we daarmee niet weggomen. Dit is wat Hij zegt: ‘Maar wie bent u, om uw naaste te veroordelen?’ Inderdaad, we moeten naar onszelf kijken.

1. ‘Houd de dief.’ Goed, laten we dan eerlijk naar onszelf kijken. **[5]** ‘Ik ben een dief als ...’ Maar voordat we dat doen moet ik even iets uitleggen. Ik kan de Here Jezus hier wel sprekend invoeren, en je vragen je voor te stellen wat Hij tegen je zou zeggen. Maar het blijven mijn woorden, het blijft mijn stem. Ik kan honderd keer dominee zijn, maar ik sta niet boven wat we in Jakobus lezen: **[6]** ‘Er is maar één wetgever en rechter: hij die bij machte is te redden of in het verderf te storten. Maar wie bent u, om uw naaste te veroordelen?’ Ik stel de regels niet op. Dat doet God. Ik probeer ze naar eer en geweten toe te passen. En als je het niet met me eens bent moet je het maar zeggen. Goed, en dan vul ik in: ik ben een dief als... **[7]** goede mensen en goede doelen om mij heen te kort komen.

Ik kan niet geloven dat als wij het 8ste gebod voor onszelf serieus zouden nemen, dat wij dan als kerk een financieel tekort zouden hebben. Ik kan niet geloven dat als wij het 8ste gebod serieus

zouden nemen, dat wij dan als gemeente mensen zouden hebben met zorgen over eten en drinken en onderdak. Ik kan het gewoon niet geloven. Ik kan me vergissen, natuurlijk, ik ben ook maar een mens. Maar ik heb geleerd dat het in aanwezigheid van de Heer gewoon handiger is om eerlijk te zijn. En dit is eerlijk wat ik denk.

Eerlijk zijn. Laten we proberen om eerlijk te zijn. Ik kan me voorstellen dat je vindt dat ik makkelijk kan praten, omdat ik een goede vaste baan en een goed vast inkomen heb. Daar heb je natuurlijk gelijk in. Ik wil graag samen eerlijk erkennen dat je anders over geld praat wanneer je elke maand zorgen hebt over hoe je het deze keer haalt, dan wanneer je ongeveer weet dat je alle rekeningen kunt betalen. Ik wil daar graag rekening mee houden als we eerlijk gaan zijn over onszelf in het licht van het 8ste gebod. Maar ik denk eerlijk gezegd dat de problemen hier dieper zitten dan dat je rijk bent of arm.

Ik wil graag aansluiten bij het voorbeeld dat Jakobus geeft. Zoals gezegd, Jakobus schrijft een brief aan een andere gemeente dan Groningen-Oost, en dat is een gemeente met stevige problemen. Zo'n gemeente zou er in ons kerkverband niet inkomen, met zoveel ruzie en zoveel vechten. Maar de oorzaak die Jakobus benoemt, daar kun je in veel meer situaties wat mee. 'Waar komt al die strijd, waar komen al die conflicten bij u toch uit voort? Is het niet uit de hartstochten die strijd leveren in uw binnenste? U verlangt naar iets, maar krijgt het niet. U bent jaloers en moordlustig, maar bereikt uw doel niet... U wilt alleen uw eigen hartstochten bevredigen.'

Dit is de diepere laag: dat er verlangens zijn in ons hart en dat wij in plaats van die verlangens te sturen ons laten leiden door die verlangens en door de wens om ze zo snel mogelijk tegemoet te komen. En ik ben een dief als... **[8]** ik de verlangens van mijn hart laat vullen door dingen in plaats van God. Wees eerlijk, ken je niet het gevoel van euforie als je precies de goeie nieuwe schoenen hebt gevonden? Of toen je, zoals dat vroeger ging, van je baas een nieuwe auto van de zaak mocht uitzoeken? Weet je, gefeliciteerd als je dat gevoel kent. Want er zit een verlangen in je hart dat zoekt naar vervulling. Het enige is: laat niemand er met je hart vandoor gaan, niemand dan God.

2. 'Houd de dief.' Dit is het onderliggende probleem bij het 8ste gebod: dat de duivel je hart wil stelen. **[9]** Gods vijand is een dief. Hij begrijpt heel goed dat als hij zich laat zien zoals hij is, dat jij er dan niet aan denkt om je hart aan hem te geven. Je zou daar gek zijn, je ziel aan die viezerik verkopen zeker. Dus vermomt hij zich. Hij weet dat jij, een mens, zo bent gemaakt dat je hart open is voor vervulling. Hij weet ook dat God je zo gemaakt heeft en graag dat hart van je wil vullen. En nu schuift

hij er snel die spullen tussen, de kleren, de blingbling, of juist omgekeerd, schuift hij er snel de financiële zorgen tussen, het maakt hem niet uit, als jij maar niet doorkrijgt dat jouw aandacht wordt afgeleid van God en van zijn liefde.

Ik wil graag dat je begrijpt dat het eigenlijk op hetzelfde neerkomt als je gierig bent en als je een shop-aholic bent en als je steeds piekert over financiële tegenvallers – en als je steelt. Hier is dat hart van je waar God wil wonen, maar dat zich zo snel richt op wat er ook maar tussen komen. Zo steelt Gods vijand je hart. Dat is wat God je wil vertellen in het 8ste gebod. Één van de dingen die je leert van Jakobus is dat de wet een stroomstok is met twee uiteinden. Als je er een ander een tik mee uitdeelt maar je leeft zelf in zonde, dan slaat je beschuldiging terug. **[10]** ‘Er is maar één wetgever en rechter: hij die bij machte is te redden of in het verderf te storten. Maar wie bent u, om uw naaste te veroordelen?’

[11] Als de Heer hier bij ons zou zijn, dan zou dit zonder twijfel zijn reactie zijn. ‘Maar jongens toch, waar zijn we nu mee bezig? Jullie weten toch hoe het werkt? De vijand van God is vanaf het begin een dief geweest (en een leugenaar en een moordenaar).’ Kijk, een normale dief bedreigt je met een mes en vraagt je geld of je leven. Je geeft hem je geld en je houdt je leven. Deze dief geeft je geld, geeft je het gevoel van geluk om wat je bezit, maar op die manier steelt hij je hart, je leven. **[12]** Christus, God wil dat rechtzetten en Hij begint aan de andere kant: geef me je hart, geef me je leven. Hij wil je terug. **[13]** Het probleem is niet dat je blij bent met wat je hebt. Je kunt er heel goed blij mee zijn als met cadeaus van God. Maar dan heb je wel de voortdurende steun van Gods Geest nodig. Het is mogelijk om eerst van God te houden en dan vrij met geld en goed om te gaan. Het is niet mogelijk om eerst van je bezit te houden en dan vrij naar God toe te gaan. Daar is de vijand tussen gaan zitten en wij hebben hem zelf toegelaten. **[14]** ‘Wie bevriend wil zijn met de wereld, maakt zich tot vijand van God,’ zegt Jakobus.

Aan God zal het ondertussen niet liggen. Jakobus zegt: **[15]** ‘Denk toch niet dat dit loze woorden zijn in de Schrift: ‘Hij die ons het leven gaf maakt er vurig aanspraak op.’’ Zoals ik zei, als letterlijk bijbelcitaat kan ik het niet plaatsen. Als inhoudelijke samenvatting is het een geslaagde mix van teksten als die uit Psalm 104. En de boodschap is duidelijk: God vindt mensen kostbaar. In ons leven, in onze ziel, had Hij iets van zichzelf gestopt, een bewustzijn, een openheid voor liefde en voor plezier, voor aandacht geven en ontvangen: zijn beeld ben jij. En dat wil Hij graag weer terug, daar zet Hij helemaal op in. Maar het werkt niet als wij muren blijven bouwen, hoge muren waarachter we onszelf verstoppen alsof we dan veilig zijn. **[16]** ‘God keert zich tegen hoogmoedigen, maar nederigen geeft hij genade.’ Houd de dief? Je geld of je leven.

3. Goed. **[17]** Wat je nu steeds hebt als je als mens met God omgaat, is dat God een verstokte idealist is. Onze God is een God van dromen en soms is het net alsof Hij vergeet hoe de wereld er echt uitziet. Misschien heb ik je wel enthousiast kunnen maken om je leven opnieuw aan God te geven en niet aan je geld. Maar als morgen je pasje geweigerd wordt in de Aldi heb je daar maar weinig aan. Is Gods ideaal niet te hoog gegrepen? **[18]** Vraagt God niet teveel? Twee antwoorden.

Antwoord 1: zeg niet, zeg nooit dat God niet praktisch is, geen weet heeft van de werkelijkheid. De Zoon van God, God zelf, heeft met zijn blote voeten in onze modder gestaan en heeft willens en wetens helemaal ondergaan wat het is om als mens te leven. **[19]** De Zoon weet hoe het is om mens te zijn, om honger te hebben en onzekerheid over hoeveel je morgen nog op je rekening hebt staan. Omdat Hij weet hoe dat is, zal Hij niet alleen vandaag in ons midden aanwezig zijn om ons met goede woorden de wereld in te sturen. Hij zal er ook morgen bij zijn als jij bij die kassa naast en als je je bankrekening checkt en al die domme dagelijkse dingen doet. En Hij is daar niet bij als een boze schoolmeester, om je steeds een onvoldoende te geven, maar als een Goede Herder die je de goede weg op helpt. Is Gods ideaal niet te hoog gegrepen? Hij houdt het je niet voor als luchtkasteel, maar als een richting die je in mag slaan, een richting die Hij is gegaan.

En dat sluit aan bij antwoord 2. Gods ideaal is niet te hoog gegrepen, **[20]** omdat Hij je helpt om stap voor stap te oefenen. Zelfs als de droom nog ver weg lijkt, dat je hart helemaal van God is en de vijand er geen voet aan de grond krijgt, daarmee is de richting die God wijst niet onduidelijk. Ik weet niet of je je nog herinnert hoe je jezelf hebt leren voortbewegen. Waarschijnlijk herinner je je dat niet, omdat het nu vanzelf gaat. Je fietst zonder omvallen, je stuurt je rolstoel waar jij hem wil hebben en als je kunt lopen dan gaat dat gedachteloos. Maar er was een tijd dat je het leerde en als je toen tegen jezelf had gezegd dat het ideaal te hoog gegrepen was, wat dan? Maar nee, je stond, je stapte, je viel, maar je stond weer op en stapte opnieuw en viel opnieuw en stond weer op.

Opnieuw wil ik hier hardop zegen dat **[21]** de bijbelse regel van de tienden zo bedoeld is, als oefening in geven zonder aarzelen. Geef 10 procent van wat je binnenkrijgt cadeau aan anderen. De praktische mensen onder ons vragen zich dan meteen af: van mijn bruto of van mijn netto inkomen, maar die discussie gaan we niet aan. Het interesseert me niet welke van de twee je kiest, maar kies er één. En eigenlijk, ook als je alleen een beurs hebt en verder moet lenen, of als je van de bijstand leeft en echt geen 10 procent kan missen: prima, begin dan maar met 1 procent en kijk eens wat er

gebeurt. En begrijp vooral: dit is geen wet, het is een oefening. God heeft je tienden niet nodig, echt niet. Maar Hij gunt het je zo graag dat je zelf merkt dat het beter is te geven dan te ontvangen.

Ik ken iemand die ervoor gekozen heeft de tiendenregel uit te breiden. Van wat zij en haar man verdienen gaat 10 procent weg aan giften en 10 procent die sparen ze. Daar zijn ze mee begonnen vanaf dat ze inkomsten kregen. Natuurlijk hebben ze hun spaargeld gebruikt om een huis te kopen, misschien wel in 2007, en misschien hebben ze daarop wel verloren. Zij is werkloos geweest, hij is kunstenaar zonder vast inkomen, maar ze hebben nooit een boterham minder gegeten. Ik wil het je graag ter overweging meegeven, als je jong bent, als je nog niet aan een hoog uitgavenniveau gewend bent. Probeer het eens, deze regel van 2 keer 10 procent. Ik wil het je ook graag ter overweging geven als je in een crisis zit en opnieuw moet beginnen. Dit is Bijbels, dit is praktisch, dit werkt.

Praktische stappen. Ik wil hier ook nog even terugkomen op meneer Van Veenendaal en Alpe d'Huzes. Net de komende week collecteert KWF kankerbestrijding en straks staan ze ook bij jou op de stoep en jij herinnert je het beeld van de graaier dat je hier in de kerk gehoord hebt en je zegt, 'Nee, bedankt.' Natuurlijk is het je eigen vrijheid wat je met je goede geld doet - maar ik heb niet gezegd dat je niet moet geven. Voor mijn gevoel geldt hier de regel: laat je linkerhand niet weten wat je rechterhand doet. Mogelijk kun je kritiek hebben op dit goede doel en op een aantal andere. Maar er is ook nog zoiets als gewone christelijke gulheid. **[22]** Een babystapje, om je te oefenen in geven.

Praktische stappen. We hebben laatst in een kerkraadsvergadering geoefend met **[23]** samen spreken over geld, over ons geld en over wat wij geven. Dat was omdat we het over de kerkfinanciën hadden en we het gevoel hadden dat we niet alleen zakelijk met elkaar moesten spreken. Omdat we begrepen dat het niet maar om centen gaat, maar om ons hart. Eigenlijk ging dat zo goed, dat gesprek in kleine groepjes, dat we dat graag aan iedereen gunnen. Als je dus je kring weer opstart en je wilt nog eens een avond vullen met een zinnig onderwerp: binnenkort vind je een besprekingsmodel in je mail, met wat bijbelmateriaal, wat tips en wat valkuilen. Heel praktisch.

Praktische stappen. Jakobus noemt er zelf ook nog eentje. **[24]** Bidden. Opnieuw: Jakobus schrijft aan een andere gemeente dan wij zijn, een gemeente vol ruzie en vechten. Maar dan zegt hij iets tegen hen wat volgens mij in veel meer situaties geldt. Hij zegt: **[25]** 'U krijgt niets omdat u niet bidt. En als u bidt ontvangt u niets, omdat u verkeerd bidt: u wilt alleen uw eigen hartstochten bevredigen.' **[26]** In eerste instantie: als die lui daar elkaar de tent uitvechten, terwijl ze nog wel braaf hun handen vouwen en in gebed gaan, zou ik ze op de kop geven en ze verbieden te bidden

zolang ze nog bloed aan hun handen hebben. Waar zijn ze helemaal mee bezig? Maar Jakobus doet het anders. Hij wil wel degelijk dat ze bidden, maar dan niet langer met hun eigen wensen mee, maar met God mee.

Dat geeft mij de vrijmoedigheid om ook vandaag op het gebed te wijzen als een van de verbindingen tussen Gods dromen en onze werkelijkheid. Vroeger, als je een MS-DOS computer had, dan liep die af en toe vast en dan was er maar een oplossing: control-alt-delete. Je raakte wat gegevens kwijt, het kostte wat tijd, maar je wist dat het de enige manier was om verder te gaan. En ook al wist je dat je computer vanzelf weer vastliep, je deed het gewoon. Bidden is ook resetten. Je geeft de controle aan een ander en delete wat er fout gegroeid is. En ook al weet je zeker dat je morgen weer vastloopt, dat betekent niet dat je stopt met bidden. Praktische stap.

4. **[27]** Ik ga afronden. Ik wil nog één ding noemen waar ik vandaag geen aandacht aan gegeven heb, maar wat wel bij het onderwerp van 'diefstal' hoort, en dat is de verhouding tussen rijke en arme landen. Ik noem dat onderwerp niet om er toch nog in het kort een paar min of meer zinnige dingen over te zeggen, want daarmee zou ik de armen geen recht doen. Ik noem het om je eraan te herinneren dat hoe je omgaat met wat je hebt niet alleen iets tussen jou en jezelf is, of alleen maar tussen jou en God, maar eigenlijk in de eerste plaats tussen jou en de mensen om je heen. Als je steelt, steel je van anderen. Maar dat onderwerp houd je tegoed.

Wat ik je graag wil meegeven is wat ik laatst van iemand uit de gemeente hoorde: 'Je merkt vaak pas achteraf hoe God je toch heeft gezegend.' Daarin zit aan de ene kant heel veel eerlijkheid: als je vandaag financiële zorgen hebt, dan is dat de werkelijkheid van vandaag. Het punt is dat de Heer jou en ons steeds opnieuw leert: Ik ga met je mee en samen vinden we een weg. Juist in de kerk, in de gemeente, mogen we die ervaring ook met elkaar delen. Onze God is een God die de weg weet. Ook als het om je geld gaat.

Amen.